



Majda Travnik Vode

Aksinja Kermauner: *In zmaj je pojedel sonce.*
Ljubljana: Vodnikova založba (DSKG) in Sodobnost International
(zbirka Modra pomaranča), 2011.

Med knjigami za mladino pogosto najdemo romane s tezo oziroma idejne romane, torej besedila, ki imajo v središču neko idejo ali problematiko, do katere se nato opredeljujejo glavni junaki. Pot je običajno dolga in ovinkasta, na koncu pa se junak, ki je v mladinski literaturi pogosto tudi kolektiven (na primer skupina prijateljev), do problema po navadi opredeli v skladu z etičnimi normativi oziroma preprosto rečeno: tako kot je prav. Morda lahko rečemo, da gre v teh primerih za neke vrste moderno zgledno ali eksemplarično literaturo, ki naj vzgaja in sploh kaže pot odraščajoči mladini. V starejših (tudi klasičnih) mladinskih besedilih je bila vzgojna poanta običajno razvidna, pogosto celo očitna, danes pa se zdi, da tudi za mladinsko literaturo vse bolj velja, da dobra besedila ne smejo biti preveč otipljivo didaktična, ideja mora biti prikrita ali povsem razvezana ter s tem predmet interpretacije.

Tudi v romanu Aksinje Kermauner, ki naslavlja zaključne razrede osnovne šole, predvsem pa srednješolsko publiko, ni niti najmanjšega sledu o neposrednem vzgajanju, kar pa ne pomeni, da roman ne vsebuje številnih kompleksnih idej, le da svoje mnogoplastno sporočilo prenese po drugih, bolj rafiniranih kanalih.

Če očitne vzgojne note v besedilu torej ni, pa je toliko bolj neskrita njegova didaktična plat, saj je po zunanji plati roman deloma zasnovan kot nekakšen turistični potopis oziroma poročanje o sponzorskem potovanju skupine slovenskih dijakov in njihovih profesorjev na Kitajsko, kamor gredo opazovat izjemno dolg, kar petminutni, popoln sončni mrk. Tako v besedilu vrvi od učbeniških zgodovinskih, geografskih, civilizacijskih in drugih podatkov, medtem ko pod reportažno površino romana ves čas teče veliko subtilnejša, intimna pripoved o družinskih in medvrstniških odnosih, tesnobnem iskanju identitete, najstniški ljubezni ter za povrh

in nikakor ne nazadnje pa tudi o slepoti. Dogajanje iz svoje perspektive namreč opisuje skoraj slepi Sunčan (oziroma Sun Quan, kot se izkaže pozneje), devetošolec, rojen kitajski mami in slovenskemu očetu. Besedilo se torej dotakne tudi multikulturne stvarnosti, ki je zaradi številnih narodnostno in kulturno mešanih zvez vse bolj aktualna tudi pri nas.

Ko prebiramo pisateljčino izredno razgibano in sproščeno, skoraj igri-vo, obenem pa neskončno občuteno napisano besedilo, se nenadoma presenečeni zavemo še nečesa: kako daleč vsaksebi smo si pravzaprav s to nenavadno deželjo, kljub globalizaciji in toči podatkov, ki nam jo vsak dan poskušajo približati iz vseh mogočih zornih kotov. Slovenci in ves Zahod na Kitajsko po malem res gledamo kot na zmaja, ki pa ne bo pojedel sonca, ampak našo zahodno zemeljsko poloblo, in zaradi teh predsodkov, zaradi psihološke, fizične, kulturne, sociološke in zgodovinske razdalje torej, je vsak poskus zблиžanja obeh civilizacij izredno dobrodošel. Morda je ta poskus še toliko bolj smiseln pri generaciji mladih, ki je nemara še dovolj fleksibilna, da bo kmalu sposobna položiti most razumevanja do te oddaljene kulture.

Ker imamo pred seboj besedilo, ki ne izhaja iz evropskega oziroma zahodnega kulturnega kanona, kjer je skupni kulturni kontekst ali *kod*, ki ga potrebujemo za branje, samoumeven, se podatki, s katerimi nas zasipa roman, spreminjajo v njegovo organsko sestavino in ne delujejo potujevalno, ampak šele vzpostavljajo primerno referenčno okolje. Šele z njihovo pomočjo se lahko do konca identificiramo z glavnim junakom, Sunčanom, za katerega je to še veliko bolj kot za druge dijake iniciacijsko potovanje: v dvanajstih dneh mora razvozlati oziroma prodreti v skrivnost svojega porekla ter se čim globlje povezati s svojimi koreninami, da bi lahko bolje razumel samega sebe, svoja občutja in sanje, v katerih se mu prikazuje, ga skuša in ga zapeljuje skrivnostni beli zmaj. V sanjah si želi, da bi z maju iztrgal vsaj eno čudežno luskino. Kitajska torej z vsakim dnem prodira globlje v njegovo nezavedno, v srčiko njegove biti, tja, kjer ga lahko nagovorijo miti njegove druge domovine. Sunčan se z vsakim dnem, ki ga preživi na Kitajskem, počuti bolj živega, hkrati pa se večja tudi njegova bolečina, ki je bolečina pristnega stika z lastnimi izvori, po katerih je tako dolgo hrepenel in ki mu zdaj prenikajo v vse pore, še bolj pa bolečina, ki mu jo povzroča očetovo prikrivanje resnice o njegovi materi. Nič manj intenzivno ni njegovo ljubezensko doživljanje: vse namreč kaže, da bo med potovanjem spoznal svojo prvo pravo punco, in ker nima dovolj izkušenj, ga premetava med Urško, ki ga očitno privlači predvsem fizično in temperamentno, ter zagonetno Tiggy, ki mu ob vsakem bližnjem srečanju pokaže drugačen obraz.

Nepozaben je sklep romana z opisom vseh faz sončnega mrka s spremljajočimi nebesnimi pojavi, ko se za hip res zazdi, da bo zmaj pojedel sonce. Vendar Luna Sonce spet odkrije, da to zasveti s polno močjo. Veličastni konec mrka sovpadе tudi z razrešitvijo Sunčanovih identitetnih dilem in njegovo ljubezensko izpolnitvijo. Nasploh ves roman od začetka do konca prenevata vedrina in notranja energija, s čimer pisateljica pušča poseben avtorski odtis, hkrati pa se s to razsežnostjo besedilo še tesneje prileže na kožo mladi publiki.